VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 159)**

z dnia 22 listopada 2018 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 159)

22 listopada 2018 r.

Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka, obradująca pod przewodnictwem posła **Stanisława Piotrowicza (PiS)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie poprawek zgłoszonych w czasie drugiego czytania do projektu ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (druki nr 2902 i 3005).

W posiedzeniu udział wzięli: **Paweł Szrot** sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wraz ze współpracownikami, **Adam Siwek** dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej wraz ze współpracownikiem, **Zbigniew Galperyn** wiceprezes Związku Powstańców Warszawskich oraz **Rafał Szczepański** prezes Fundacji Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego wraz ze współpracownikiem.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Paulina Gabor, Daniel Kędzierski** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Jakub Bennewicz, Tomasz Czech, Piotr Podczaski** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dzień dobry państwu. Otwieram posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

Poseł Barbara Dolniak (N):

Dzień dobry. Zrobiłam kworum.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

W porządku dziennym posiedzenia mamy zaplanowane rozpatrzenie poprawek zgłoszonych w czasie drugiego czytania do projektu ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (druki nr 2902 i 3005).

Stwierdzam, że Komisja dysponuje kworum niezbędnym do podejmowania uchwał. Czy są uwagi do zaproponowanego porządku dziennego? Nikt nie zgłasza uwag, zatem stwierdzam, że porządek dzienny został przyjęty.

Bardzo serdecznie witam przybyłych na dzisiejsze posiedzenie przedstawicieli Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w szczególności witam pana ministra Pawła Szrota – sekretarza stanu, zastępcę szefa Kancelarii Rady Ministrów. Witam pana Przemysława Myszakowskiego – zastępcę dyrektora Departamentu Prawnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Witam pana Rafała Gumowskiego – naczelnika Wydziału Obsługi Legislacyjnej i Prawnej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Witam przedstawicieli Instytutu Pamięci Narodowej, w szczególności pana Adama Siwka – dyrektora Biura Upamiętniania Walki i Męczeństwa. Witam panią Joannę Zowczak-Krajewską – dyrektora Biura Prawnego Instytutu Pamięci Narodowej. Bardzo serdecznie witam pana pułkownika Zbigniewa Galperyna – wiceprezesa Związku Powstańców Warszawskich. Witam pana Rafała Szczepańskiego – prezesa Fundacji Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego. Witam panią Monikę Sarnecką – członka zarządu tejże fundacji. Witam panie i panów posłów oraz sekretarzy biura i mecenasów Biura Legislacyjnego.

W toku drugiego czytania Klub Parlamentarny Platformy Obywatelskiej zgłosił pięć poprawek. Poprawka nr 1 do art. 2. Czy przedstawiciel wnioskodawców chciałby zwięźle przypomnieć czego dotyczy? Nie ma takiego obowiązku, ale jeżeli jest taka wola, to bardzo proszę o zwięzłe przypomnienie treści poprawki.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Dzień dobry państwu. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, może jedynie dwa słowa przypomnienia, bo, tak naprawdę, te poprawki zostały zgłoszone przez mój klub, ale nie są to poprawki, które przez nasz klub zostały przygotowane. Wczoraj, podczas debaty sejmowej, większość klubów parlamentarnych podczas wystąpień klubowych wyraziła życzenie, aby spróbować dokonać pewnej kompilacji dwóch projektów, które równolegle wpłynęły do Sejmu.

Do projektu, który w tym czasie omawiamy, czyli rządowy projekt ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, proponujemy włączyć zapisy, które odpowiadają projektowi, który zgłosiła Komisja do Spraw Petycji na wniosek strony społecznej – wspomnianych już przez pana przewodniczącego wnioskodawców, czyli Związku Powstańców Warszawskich oraz Fundacji pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego.

Chciałbym powiedzieć, że jest to próba połączenia tych dwóch projektów tak, abyśmy – zgodnie z intencją rządu i Wysokiej Komisji – spowodowali, że przepisy będą mogły wejść w życie tak, jak sformułowaliśmy to w ostatnim artykule, czyli 1 stycznia 2019 r. Przepisy powinny gwarantować pozytywne zmiany, które zaproponował rząd, ale również uwzględniać zadania, o których jest mowa w drugim projekcie. Szczególnie jeśli chodzi o ochronę miejsc spoczynku bohaterów.

Poprawka nr 1 jest zgodna z zapisem projektu społecznego. Doprecyzowuje, tak naprawdę, to, że poza kategoriami wskazanymi w poprzednich punktach, projekt dotyczy osób, które brały czynny udział w powstaniu warszawskim, a także innych osób określonych w ustawie o grobach oraz o kombatantach i niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Jak rozumiem, intencją strony społecznej jest pewne rozszerzenie tego katalogu i odesłanie do grup kombatantów osób, które prowadzą działalność kombatancką, która nieco wykracza poza propozycję rządową, obejmując również osoby, które narażały swoje życie, udzielając pomocy ludności żydowskiej, za co groziła kara śmierci. Takie są intencje zmian w art. 2 w pkt a.

Jeżeli chodzi o pkt b, to jest to propozycja rozszerzenia kompetencji prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, który dodatkowo otrzymałby dodatkowe zadanie, którym byłoby zapewnienie godnej pamięci i należytej ochrony. Ta „godna pamięć" jest pewną oczywistą oczywistością, natomiast jeśli chodzi o „należytą ochronę miejsc spoczynku', to będzie to rozszerzone w kolejnych poprawkach.

Jest też propozycja pewnego zapisu, który w mojej opinii, powinien się tu znaleźć, czyli to, że prezes współpracuje z właściwymi organami władzy publicznej, w szczególności z wojewodami, ale również z wójtami, burmistrzami, prezydentami miast, związkami wyznaniowymi, organizacjami społecznymi zajmującymi się upamiętnianiem miejsc pamięci narodowej oraz członkami rodzin osób, o których mowa w ust. 1.

Poprawka nakłada również obowiązek współpracy innych organów władzy publicznej z administracją rządową. Szczególnie chodzi tu o współpracę z prezesem Instytutu Pamięci Narodowej. Taka jest intencja poprawki nr 1. Bardzo dziękuję, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Pragnę podkreślić, że podczas drugiego czytania poprawki składają poszczególne kluby. W tym wypadku takie poprawki w sformalizowany sposób złożył jedynie Klub Parlamentarny Platformy Obywatelskiej. To tak gwoli ścisłości.

Nie negując formalnego przebiegu dyskusji…Dysponuję zestawieniem poprawek przygotowanym przez Biuro Legislacyjne. Poprawki zostały zgłoszone tylko przez Klub Parlamentarny Platformy Obywatelskiej. To tak gwoli ścisłości.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Jeśli mogę, to jedno słowo. Panie przewodniczący, w trakcie debaty kilka innych klubów wyraziło swoje poparcie dla tych poprawek.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Nie kwestionuję przebiegu dyskusji, natomiast to, kto złożył poprawki, wynika z dokumentów.

Proszę przedstawicieli wnioskodawców o odniesienie się do tej poprawki. Proszę bardzo, panie ministrze. Chodzi o poprawkę nr 1?

Sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Paweł Szrot:

Tak. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, mówiłem o tym wczoraj z trybuny sejmowej na posiedzeniu planarnym. Wnikliwie przeanalizowaliśmy te poprawki i, jak już mówiłem, z naszej analizy wynika, że nie jest możliwa mechaniczna inkorporacja przepisów z przedłożenia komisyjnego do rządowego projektu ustawy.

Nie negujemy dobrej woli wnioskodawców, natomiast z prawnego punktu widzenia nie jest to możliwe. Odniosę się w szczegółach. W art. 1 nie rozumiemy intencji dodatkowego wskazania powstania warszawskiego. Groby powstańców warszawskich są objęte przedmiotowym zakresem naszego przedłożenia. Wnioskodawca zdecydował nie wymieniać wszystkich zrywów narodowych, powstańczych i ich nazw. Jest tu generalnie mowa o weteranach walk o wolność i niepodległość Polski. Oczywiste jest, że również powstańcy warszawscy wchodzą w ten zakres.

Zmiana w art. 2 również wskazuje na odniesienie do ustawy o grobach i cmentarzach wojennych. Przypominam, że to już było dyskutowane na posiedzeniach Komisji. Reżimem ustawy o grobach i cmentarzach wojennych są objęte również osoby, które są pochowane na terytorium Polski, ale nie służyły w polskich formacjach zbrojnych, osoby poległe w wojnach, które na terenie naszego kraju toczyli zaborcy, osoby służące w Armii Czerwonej i w Wehrmachcie, zatem jest to absolutnie bezzasadne.

Natomiast jeśli chodzi o odwołanie do ustawy o kombatantach i niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych, to na ten temat również przeprowadziliśmy dyskusję i uważamy, że to odniesienie jest niezasadne z funkcjonalnego punktu widzenia. Optymalnym rozwiązaniem jest dostosowanie tych rozwiązań przedłożenia, czyli jak najbardziej generalnego określenia przedmiotowego zakresu obowiązywania przepisów ustawy.

Jeżeli chodzi o nowe brzmienie ust. 2, to przecież Instytut Pamięci Narodowej… Za chwilę, panie przewodniczący, poproszę o przekazanie głosu przedstawicielowi Instytutu, który jest z nami. Instytut realizuje już te zadania, jak również współpracuje z innymi organami władzy publicznej w zakresie tych zadań.

Czy mógłbym prosić o przekazanie głosu przedstawicielom Instytutu Pamięci Narodowej?

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę, panie dyrektorze.

Dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej Adam Siwek:

Panie przewodniczący, szanowni państwo, może najpierw kilka uwag ogólnych, bo regulacje, nad którymi pracujemy, są potrzebne i wynikają ze zgłaszanych od wielu lat potrzeb społecznych. Z szacunkiem podchodzimy do inicjatywy społecznej, która miała na celu objęcie ochroną grobów uczestników powstania warszawskiego, żołnierzy powstania warszawskiego, natomiast, jakby konsumując ten apel, strona rządowa stworzyła szerszy projekt, który zapewnia ochronę prawną i opiekę państwa nie tylko nad weteranami powstania warszawskiego, ale wszystkim, którzy walczyli o wolność i niepodległość Polski.

Z tego tytułu wydaje mi się, że projekt rządowy jest rozwiązaniem optymalnym. Propozycje, które zostały tu dopisane w postaci poprawek, wyciągnięte z projektu społecznego, są w dużej mierze niekonsekwentne i niepotrzebne. Takie mam wrażenie, bo tworzenie – przy całym szacunku dla powstańców warszawskich – specjalnej kategorii weteranów wyłącznie dla nich, jest nieuzasadnione w sytuacji kiedy rząd, państwo polskie zapewnia opiekę wszystkim weteranom.

Jak wspomniał pan minister, włączenie w tę regulację grobów wojennych, które mają swoją odrębną ustawę i są zdefiniowane…Od dziesięcioleci funkcjonuje system opieki państwowej, finansowania tych grobów i cmentarzy i nie ma potrzeby, sensu włączać katego-

rii grobów i cmentarzy wojennych, zwłaszcza że często wchodzimy w zależności, czasami w pewną kolizję z umowami międzyrządowymi, z przepisami międzynarodowymi.

Warto podkreślić, że o ile intencją procedowanej regulacji było okazanie szacunku i ochrona pamięci o obrońcach polskiej niepodległości, to włączając w tę regulację wszystkie groby i cmentarze wojenne, tak samo traktowalibyśmy żołnierzy armii obcych, nie zawsze sojuszniczych, a często wręcz wrogich. Chyba intencja nie jest taka, żeby w jednej ustawie połączyć te dwie kategorie.

Jeżeli chodzi o zapewnienie dodatkowych kompetencji, uprawnień czy dodatkowych zadań Instytutowi Pamięci Narodowej, to też jest to określenie bardzo płynne i intencjonalne. „Zapewnienie godnej pamięci". Jako instytut jesteśmy zobowiązani do zapewnienia godnej pamięci. Z natury rzeczy, całą swoją działalnością instytut przyczynia się do zapewnienia godnej pamięci i jej utrwalania, bo to jest podstawa naszej misji. Dlatego wydaje mi się, że te poprawki nie mają uzasadnienia.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Panie przewodniczący, w związku z tym rekomenduję nieprzyjmowanie tych poprawek przez Wysoką Komisję.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę Biuro Legislacyjne. Panie mecenasie.

Legislator Piotr Podczaski:

Panie przewodniczący, jeśli wnioskodawca zgodzi się na to, to proponujemy połączyć poprawkę nr 1 z poprawką nr 3, bo wydaje się, że poprawka nr 3 jest konsekwencją rozwiązań zaproponowanych w poprawce nr 1.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Jest zgoda na łączne potraktowanie tych poprawek zgodnie z sugestią Biura Legislacyjnego?

Poseł Michał Szczerba (PO):

Poprawka nr 1 z poprawką nr 3. Dlaczego?

Legislator Piotr Podczaski:

Dlatego, że w poprawce nr 3 jedyna zmiana polega na rezygnacji z odwołania na końcu. Obecnie jest odwołanie art. 2 ust. 1 i 2, a tutaj rezygnują państwo z odwołania na ust. 2, dlatego że ust. 2 ma w waszej poprawce w art. 1 inne brzmienie. Wydaje nam się, że to jest taka konsekwencja. Chodzi o to, żeby głosować je łącznie.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Jest zgoda.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Czy państwo chcieliby zabrać głos?

P**rezes Fundacji Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego Rafał Szczepański:**

Tak.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę bardzo. Prezes Fundacji Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego Rafał Szczepański.

P**rezes Fundacji Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego Rafał Szczepański:**

Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, bardzo dziękuję za udzielenie nam głosu. Na początku chciałbym sprostować pewne fakty, stwierdzenie pan prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, że projekt przygotowany przez powstańców warszawskich dotyczy wyłącznie powstańców warszawskich. Jest to projekt, który mówi o powstańcach i innych bohaterach narodowych. Wspominaliśmy o tym na posiedzeniu Komisji do Spraw Petycji, że nasz projekt jest z tego samego pnia, co projekt rządowy. Cieszymy się, że polski rząd podjął inicjatywę ochrony grobów. Fundacja i Związek Powstańców Warszawskich zgłaszały to już w lipcu i w sierpniu. Nasz wniosek wpłynął do Sejmu.

Uważamy jednak, że to gremium, które tutaj decyduje o dalszych losach tej ważnej sprawy, jaką jest opieka nad grobami bohaterów narodowych, powinno zapoznać się

z merytorycznymi uwagami dotyczącymi różnic pomiędzy naszym projektem a projektem rządowym. Chodzi nam tylko o to, żeby powstało jak najlepsze prawo, które w jak najlepszy sposób będzie realizować cel, jakim jest ochrona grobów bohaterów narodowych.

Szanowni państwo, projekt rządowy nie zapewnia, że grób wpisany do ewidencji będzie zwolniony z przepisów ustawy o cmentarzach, dotyczących obowiązku wniesienia opłaty cmentarnej. Nie ma przepisu, zgodnie z którym grób wpisany do rejestru jest automatycznie objęty zakazem likwidacji. Zatem może stać się tak, że grób wpisany do rejestru, nawet taki, na który przyznano dotację, zostanie zlikwidowany według obowiązującej ustawy o cmentarzach.

Podmiot, który otrzyma dotację, nie ma ustawowego obowiązku niezwłocznego uiszczenia opłaty cmentarnej, uniemożliwiającej likwidację grobu. W konsekwencji, w ustawie powinien znaleźć się wyraźny zakaz likwidacji grobu, który został uwzględniony w ewidencji.

W projekcie przygotowanym przez Związek Powstańców Warszawskich i naszą fundację, w art. 7a ust. 1 znajduje się przepis, który to mówi, to stanowi, zakazuje likwidacji grobów bohaterów narodowych. W projekcie rządowym, niestety, nie ma takiego wyraźnego sformułowania. Naszym zdaniem jest to jednak pewne niedopowiedzenie.

Druga sprawa. Projekt rządowy w wyraźny sposób nie zapewnia kontroli sądowej nad rozstrzygnięciem IPN w przedmiocie odmowy wpisania grobu do ewidencji, co jednak grozi pewną arbitralnością i kierowaniem się nie do końca jasnymi motywacjami. Aby uniknąć zarzutów w tej sprawie, decyzja o odmowie wpisania grobu do ewidencji powinna być zaskarżalna do sądu administracyjnego. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wpisu do rejestru powinno być zaopatrzone w uzasadnienie, dlaczego grób danej osoby zasługuje lub nie zasługuje na uwzględnienie w rejestrze z punktu widzenia celów ustawy. W odniesieniu do takiego uzasadnienia powinna istnieć sądowa możliwość oceny jego trafności. Sąd powinien ustalić, czy IPN rzeczywiście kierował się w pełni przekonującą analizą działalności niepodległościowej danej osoby, a nie innymi przesłankami, które byłyby niejasne, nieokreślone ustawowo.

Trzecia istotna sprawa to jest to, że projekt rządowy nie do końca, a nawet nie przewiduje tego, żeby była zapewniona kontrola sejmowa nad działalnością Instytutu Pamięci Narodowej w materii objętej proponowaną regulacją. W naszym projekcie proponujemy, żeby prezes Instytutu Pamięci Narodowej po jakimś czasie (proponujemy dwa lata) złożył Sejmowi sprawozdanie z funkcjonowania rejestru. Zagwarantuje to również kontrolę społeczną, gdyż raport IPN powinien być dokumentem jawnym.

Szanowni państwo, postulujemy, żeby jednak uwzględnić art. 4 naszego projektu. Przepis ten gwarantuje, że decyzja prezesa IPN-u wyłączy możliwość likwidacji grobu po dwudziestu latach oraz będzie możliwe sfinansowanie z budżetu państwa kosztów utrzymania grobu. Będzie sądowa droga odwoławcza od decyzji prezesa IPN w sprawie odmowy likwidacji grobu.

O co chodzi rządowi i stronie społecznej, która jest zgromadzona wokół Związku Powstańców Warszawskich? Chodzi o to, żeby groby bohaterów powstania, a także innych wielkich patriotów, na nagrobkach których znajduje się napis „Krzyż Virtuti Militari", „Krzyż Walecznych" nie były likwidowane. Dziś mamy stan zaniechania legislacyjnego. Mamy pełny szacunek dla projektu rządowego, ale ta sprawa nie została w nim dopowiedziana, czyli cel nadrzędny nie został zrealizowany ustawowo.

Dlatego proponujemy Wysokiej Komisji rozważenie, aby aspekt poruszany w naszej ustawie, która wczoraj przeszła pierwsze czytanie w Sejmie i została skierowana do Komisji, żeby w pracy Wysokiej Izby wykorzystać projekt, by powstało jak najlepsze prawo, które będzie chronić groby bohaterów narodowych, wszystkich bohaterów narodowych, którzy na to zasłużyli. Serdecznie państwa o to prosimy.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Chyba wszystkim zależy na tym, żeby groby naszych bohaterów narodowych zostały otoczone należną troską i pamięcią. To nie ulega najmniejszej wątpliwości. Pragnę podkreślić, że znajdujemy się na określonym etapie procedowania i – nie kwestionując uwag (przynajmniej w pewnym zakresie) zgłaszanych przez pana prezesa

– pragnę podkreślić, że na dzisiejszym posiedzeniu możemy odnieść się tylko do tych poprawek, które zostały zgłoszone. Nie ma możliwości wnoszenia do projektu dalszych poprawek.

Pan minister chciałby odnieść się do tego. Chciałbym podkreślić, że dyskusję mamy już za sobą. Jesteśmy na etapie omawiania poprawek zgłoszonych w czasie drugiego czytania. W związku z tym, głosy powinny odnosić się jedynie do zgłoszonych poprawek. Proszę bardzo, panie ministrze.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Dziękuję. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, panie prezesie, przede wszystkim chciałbym wyrazić uznanie dla działalności państwa organizacji w zakresie ochrony grobów bohaterów i pamięci o powstaniu warszawskim. Te intencje przyświecały również nam – inicjatorom projektu rządowego – żeby należycie upamiętnić i troszczyć się o groby bohaterów. Również groby bohaterów powstania warszawskiego.

Pan prezes wskazywał wiele regulacji z przedłożenia komisyjnego, które częściowo znalazły swoje przełożenie na poprawki złożone przez klub Platformy Obywatelskiej, a częściowo nie. Jako przykład można wskazać kwestię opłaty cmentarnej, której nie widzę w poprawkach klubowych, natomiast odnosiłem się do tego w wystąpieniu komisyjnym.

Nie ma żadnej przeszkody, żeby to dofinansowanie, które jest przewidziane w przepisach naszej ustawy, było przeznaczone na wnoszenie opłat centralnych, choć trzeba traktować to elastycznie, ale wydaje mi się, że będzie to jeden z podstawowych celów, na który będą przeznaczone środki dofinansowania.

Panie prezesie, jeśli chodzi o kwestie likwidacji grobów, to po przyjęciu poprawki nasze przedłożenie wprost odwołuje się do ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Artykuł 7 ust. 5 tej ustawy przewiduje, że zabronione jest „użycie do ponownego pochowania grobów mających wartość pamiątek historycznych (ze względu na swą dawność lub osoby, które są w nim pochowane, lub zdarzenie, z którym mają związek), albo wartość artystyczną".

Panie prezesie, rozumiemy to w ten sposób, że prowadzenie ewidencji grobów bohaterów walko o wolność i niepodległość przez Instytut Pamięci Narodowej będzie miało kluczowe znaczenie w stosowaniu tego przepisu i będzie podstawowym uzupełnieniem tego zapisu.

Panie prezesie, powtarzam, że uznając intencje państwa organizacji, państwa wniosków, powtarzam, że mechaniczne przeniesienie przepisów z przedłożenia komisyjnego z formalnego, legislacyjnego i prawnego punktu widzenia jest niemożliwe. Powtarzam moją negatywną rekomendację dla poprawek złożonych przez klub Platformy Obywatelskiej.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Jeszcze pan prezes. Proszę bardzo krótko.

Dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek:

Chciałbym odnieść się do dwóch poruszonych tu kwestii, bo trochę nieprzyjemnie to zabrzmiało. Taka supozycja o niejasnych motywacjach, którymi miałby kierować się prezes Instytutu, wpisując groby do ewidencji. Wydaje mi się, że te motywacje są jasne i bardzo precyzyjnie zdefiniowane w rządowym projekcie ustawy. Są tam kryteria szczegółowe, które musi spełnić osoba, której grób będzie objęty ochroną i opieką państwa z tytułu tej ustawy. Jeżeli chodzi o jawność i sprawozdawczość z działalności instytutu, to chciałbym przypomnieć, że prezes Instytutu Pamięci Narodowej składa przez Sejmem coroczne sprawozdanie z działalności instytutu, czyli częściej niż postulowane tu dwuletnie raporty. Natomiast projekt rządowy zakłada, że ewidencja grobów weteranów będzie publikowana w BIP-ie, zapewne w specjalnej zakładce na stronie internetowej instytutu, zatem będzie tu pełna jasność i pełna informacja.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Jeśli mógłbym jeszcze prosić o głos.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę bardzo.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Nasze przedłożenie, panie prezesie, wpisuje realizację ustawy o grobach i weteranach walko o wolność i niepodległość Polski do zadań ustawowych Instytutu Pamięci Narodowej, więc – siłą rzeczy – realizacja tej ustawy będzie objęta corocznym obowiązkiem sprawozdawczości. Mówił o tym pan dyrektor. To będzie skonsumowane w przepisach po przyjęciu tej ustawy. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję. Prosiłbym…

Poseł Michał Szczerba (PO):

Chciałbym odnieść się do tego.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dobrze, ale krótko.

Poseł Michał Szczerba (PO):

To było odniesienie nie do wystąpienia pana przewodniczącego, tylko do mojego, zatem…

Po pierwsze, panie ministrze, chciałbym powiedzieć, że pan się myli, bowiem w poprawce nr 5, która została złożona, jest dokładnie napisane, i to jest skopiowane z projektu społecznego – art. 7b – „Koszty utrzymania"– czyli opłaty cmentarne – „w tym remontów grobów wobec których wydano decyzje, o których mowa" – czyli decyzje prezesa IPN – „są ponoszone ze środków budżetu państwa". To jest podstawowa rzecz.

W tej chwili kwestionuje pan rzecz, którą przygotowała strona społeczna, co powieliłem w swojej poprawce i wprowadza pan w błąd Wysoką Komisję i proszę więcej tego nie robić. Dobrze?

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Przepraszam.

Poseł Michał Szczerba (PO):

To jest kwestia podstawowa. Zebraliśmy się dlatego, że 1 listopada byliśmy na grobach i widzieliśmy – na Powązkach i w wielu innych miejscach w kraju – kartki „Grób do likwidacji". Podstawową intencją projektu społecznego jest to, żeby te groby nie były likwidowane. Kolejną kwestią jest to czy państwo będzie chciało, czy będzie miało środki, żeby groby poddawać renowacji. Po co przyszedł tu pan prezes pułkownik Zbigniew Galperyn i pan prezes Fundacji Pamięci o Bohaterach Powstania Warszawskiego? Chcą, żeby te groby nie były likwidowane i tego, panie ministrze, nie ma, niestety, w projekcie rządowym. Nie ma żadnej gwarancji, żadnej decyzji.

Mówię to jako osoba, która zgłasza poprawki, że z pewnych rzeczy jesteśmy dziś w stanie zejść, ale ta kwestia podstawowa, że prezes wydaje decyzje o braku możliwości wykorzystania grobu do kolejnego pochówku jest dla nas rzeczą, na której najbardziej nam zależy. Do tego ponoszenie kosztów utrzymania grobów, które jest uregulowane w poprawkach. Wszystkie inne sprawy możemy odłożyć na inny dzień, na inne posiedzenie, na inne aktywności legislacyjne. Jeżeli tu znajdziemy porozumienie, to możemy się spotkać i myślę, że wyjdziemy z tego miejsca usatysfakcjonowani, ponieważ sprawy, które dotyczyły kombatantów, pamięci o Powstaniu Warszawskim, o bohaterach narodowych zawsze były przedmiotem konsensu.

Jeżeli udałoby się znaleźć kompromis wokół poprawki nr 5, to byłbym za to bardzo wdzięczny. Jeżeli nie, to będzie bardzo trudno i będziemy zgłaszać wnioski mniejszości. Będziemy pokazywać gdzie projekt rządowy nie spełnia oczekiwań, które są bardzo głośno przedstawione przez stronę społeczną, nie przez opozycję, przez kombatantów, przez powstańców warszawskich.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Przystępujemy do głosowania. Kto z pań i panów posłów jest za pozytywnym zaopiniowaniem poprawek nr 1 i 3? (4) Kto jest przeciw? Trzynaście głosów przeciw. Kto wstrzy-

mał się od głosowania? Dwa głosy wstrzymujące. Stwierdzam, że poprawki nr 1 i 3 nie uzyskały poparcia Komisji.

Przystępujemy do rozpatrywania poprawki nr 2. Kto z pan i panów posłów jest za przyjęciem…

Poseł Michał Szczerba (PO):

Panie przewodniczący, nie przedstawiłem jeszcze tej poprawki.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę bardzo. Nikt się nie zgłaszał.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Proszę umożliwić mi przedstawienie poprawek.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Ależ proszę. Proszę od samego początku.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Później mamy do czynienia z takimi nieporozumieniami, jakie miały miejsce przy wystąpieniu pana ministra.

Chodzi o to, żeby wpis do ewidencji grobu, który znajduje się na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej następował w drodze decyzji na wniosek osoby fizycznej, fundacji, stowarzyszenia, kościoła lub związku wyznaniowego, innej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, lub z urzędu.

W tym zakresie zmiana dotyczy sformułowania „w drodze decyzji".

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Pan minister prosi o głos.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Na ten temat prowadziliśmy już dyskusję. Chodzi o przywrócenie trybu administracyjnego i stosowania Kodeksu postępowania administracyjnego w ustawie.

Chciałbym wskazać, że konsekwencją jest zmiana, którą państwo proponują w art. 11, czyli poprawka nr 4. Odnosiłem się już do tego. Negatywnie rekomendujemy tę poprawkę. Przypominam, że projekt przedłożenia rządowego proponuje odwołanie wnioskodawcy od wpisu lub odmowy wpisu do ewidencji do Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej. Ten tryb zapewnia prawa wnioskodawcy oraz maksymalną sprawność i szybkość tego postępowania. Negatywnie rekomendujemy tę poprawkę.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Przystępujemy do głosowania. Proszę, Biuro Legislacyjne.

Legislator Piotr Podczaski:

W tym kontekście chcielibyśmy zapytać, czy poprawki nr 2 nie należałoby głosować łącznie z poprawką nr 4. Może wnioskodawcy zgodzą się na tę propozycję, bo obydwie dotyczą wprowadzenia trybu administracyjnego rozpatrywania tych kwestii.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Jest zgoda na głosowanie łączne.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Przystępujemy do głosowania nad poprawkami nr 2 i 4. Kto z pań i panów posłów jest za pozytywnym zaopiniowaniem poprawek nr 2 i 4? Cztery głosy za. Kto jest przeciw? Trzynaście głosów przeciw. Kto wstrzymał się od głosu? Dwa głosy wstrzymujące się. Stwierdzam, że poprawki nr 2 i 4 nie uzyskały wymaganej większości.

Przystępujemy do rozpatrzenia poprawki nr 5. Proszę przedstawiciela wnioskodawców.

Poseł Michał Szczerba (PO):

To jest ostatnia szansa, żeby Wysoka Komisja konstruktywnie podeszła do propozycji społecznych. Sprawa najważniejsza. Dotyczy tego, o czym mówiliśmy – likwidacji grobów. Kiedy nie ma rodziny, albo nie stać jej na opłatę cmentarną, jeżeli dany grób znaj-

duje się w ewidencji prowadzonej przez prezesa IPN i jeżeli zostanie wydana decyzja administracyjna prezesa IPN o zakazie likwidacji grobu bohatera narodowego, to będzie stanowiło gwarancję, że dany grób nie zostanie zlikwidowany po 20 latach.

Ten zapis i propozycja sformułowana w poprawce gwarantuje to, czego nie ma w projekcie rządowym, że budżet państwa bierze na siebie koszty utrzymania grobu. Powiem szczerze, że jeśli państwo odrzuciliby tę propozycję, to co wtedy nam zostaje? Nic nam nie zostaje. Zostaje nam ewidencja prowadzona przez prezesa IPN, która nie ma żadnego znaczenia i w żaden sposób nie chroni tych grobów.

Mamy propozycję, aby budżet państwa angażował się w renowację, remonty kilkudziesięciu grobów każdego roku, a w tym czasie będą likwidowane setki, może tysiące grobów bohaterów narodowych w całym kraju. Tej sytuacji nie da się odwrócić, jeżeli w danym grobie zostanie pochowana inna osoba, grób zostanie sprzedany przez związek wyznaniowy, przez jednostkę samorządu terytorialnego, która prowadzi cmentarz komunalny. To jest kwestia podstawowa.

Jeżeli mogę powiedzieć coś osobiście, prosić o coś Wysoką Komisję, to poprzednie cztery poprawki nie miały aż takiego znaczenia jak poprawka nr 5. Uważam, że państwo polskie nie powinno dopuścić do tego, żeby groby bohaterów narodowych, którzy nie mają swoich rodzin lub tych rodzin nie stać na uiszczenie opłaty cmentarnej, były likwidowane.

Projekt rządowy, który jest cenną inicjatywą, w żaden sposób, jak powiedziałem, nie rozwiązuje tego problemu. Tak rozumiem, panie prezesie (patrzę na pana prezesa Galperyna), że w tej sprawie przyszli państwo dziś do nas, bo to jest kwestia zasadnicza. Białe karteczki, które 1 listopada są przywiązywane do grobów – „Grób do likwidacji", alarmują wszystkich, alarmują Związek Powstańców Warszawskich.

Dzwonią do nas osoby, które mówią, że tam spoczywa uczestnik Powstania Warszawskiego odznaczony orderem Virtuti Militari. To jest ta sytuacja. To jest moment, kiedy wspólnie możemy zdać egzamin. Apeluję o przyjęcie poprawki nr 5. Ona uzupełnia projekt rządowy w sposób całościowy.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. O głos prosi pan minister, a później pan dyrektor instytutu.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, chciałbym jeszcze raz powtórzyć, że rozumiemy i zakładamy dobrą wolę i intencje autorów tej poprawki, natomiast chciałbym powtórzyć, że przedłożenie rządowe konsumuje to wszystko, o czym mówił pan poseł, co przedstawiał pan prezes. Panie prezesie, przedłożenie rządowe posługuje się nawet tymi samymi sformułowaniami. W art. 8 i 9 mamy sformułowanie „utrzymania grobów". W art 7b, który pan poseł cytował, również mamy „koszty utrzymania grobów". Zatem środki zostaną przeznaczone na utrzymanie grobów, przez co należy rozumieć to tak, jak rozumiem intencje autorów poprawki; również „wniesienie opłaty cmentarnej".

Panie prezesie, chciałbym zwrócić się bezpośrednio do pana, że bardzo liczymy tu na współpracę – mogę mówić zarówno w imieniu rządu, jak i instytutu – współpracę również z państwa organizacją, którą uważam za kluczowy element realizowanie przepisów tej ustawy. To państwo będą jednym z głównych (tak zakładam, że w Warszawie, ale nie tylko tam) beneficjentów tej ustawy. Państwo będą korzystać z tych środków i będą decydować o ich przeznaczeniu, bo państwo mają najlepszą orientację gdzie potrzeby są największe. Ta ustawa jest skierowana do państwa i liczymy na dobrą współpracę z instytutem.

Panie prezesie, proszę przyjąć te wyjaśnienia.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę, pan dyrektor Adam Siwek z Instytutu Pamięci Narodowej.

Dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek:

Artykuł 7b ujęty w poprawce nr 5 zakłada, że wszystkie groby, których dotyczy ustawa, przejdą na utrzymanie budżetu państwa, konkretnie Instytutu Pamięci Narodowej.

Czasem wydaje mi się, że w szczególny sposób powinniśmy skupić się na grobach najbardziej potrzebujących takiej pomocy i opieki, czyli grobach, którymi nie opiekują się rodziny tam pochowanych, rodziny są rozrzucone po świecie lub nie mają środków na utrzymanie. To jest priorytet. Dlatego ważne jest, żeby można było indywidualnie rozpatrywać przypadki zgłaszane do instytutu i rozpatrywać wnioski o przyznanie świadczeń z tego tytułu. Trzeba pamiętać, że wielka część grobów weteranów walk o niepodległość to są groby rodzinne. Poza weteranem spoczywają tam inni członkowie rodziny, którzy często nie są w sytuacji materialnej, która wymagałaby świadczeń ze strony państwa. W tym momencie należy racjonalnie kierować środki budżetowe na obiekty najbardziej zagrożone. Dlatego takie rozstrzygnięcie obligatoryjne jest tu niewskazane.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Panie przewodniczący, jeśli można uzupełnić słowa pana dyrektora.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Mówię to pod adresem pana prezesa. Państwo będą współdecydować. W naszym przedłożeniu państwo są zauważeni jako bardzo aktywny podmiot. Wszystkie organizacje. Wyobrażam sobie, że państwo będą niezwykle aktywni w zakresie realizacji tej ustawy, czego sobie, instytutowi i państwa organizacji życzę.

Panie przewodniczący, nie możemy rekomendować pozytywnego zaopiniowania tej poprawki.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję, Biuro Legislacyjne.

Legislator Piotr Podczaski:

Panie przewodniczący, czujemy się w obowiązku wskazać, że taki sposób sformułowania poprawki, która zawiera zmiany w trzech ustawach, które nie były przedmiotem przedłożenia, powoduje, że mogą wystąpić wątpliwości co do wyjścia poza zakres przedłożenia. Szczególnie jeśli zwrócą państwo uwagę na proponowany art. 17c, czyli zmianę Kodeksu karnego. Ta kwestia nie była rozpatrywana w trakcie prac Komisji i dlatego złożenie poprawki na tym etapie, podkreślam, że na tym etapie... Oczywiście wcześniej ona mogła być składana, ale w tej chwili może tworzyć to wątpliwości czy nie będzie to postępowanie wątpliwe konstytucyjnie.

Sekretarz stanu w KPRM Paweł Szrot:

Panie przewodniczący, opinia Biura legislacyjnego potwierdza brak pozytywnej rekomendacji dla tej poprawki.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Przystępujemy do głosowania. Kto z pan i panów posłów jest za pozytywnym zaopiniowaniem poprawki nr 5? Pięć głosów za. Kto jest przeciw? Piętnaście głosów przeciw? Kto wstrzymał się od głosu? Nikt. Stwierdzam, że poprawka nr 5 nie uzyskała wymaganej większości.

W ten oto sposób zaopiniowaliśmy wszystkie poprawki zgłoszone w czasie drugiego czytania. Pozostaje kwestia sprawozdawcy. Proponuję, aby sprawozdawcą Komisji w dalszym ciągu był pan poseł Daniel Milewski.

Jeżeli nie usłyszę sprzeciwu, to uznam, że Komisja zaakceptowała tę kandydaturę.

Proszę, pan poseł Szczerba.

Poseł Michał Szczerba (PO):

Chciałbym poinformować, że wszystkie te poprawki zgłaszam jako wnioski mniejszości.

Legislator Piotr Podczaski:

Przykro mi, ale na tym etapie nie ma takiej możliwości, tylko w trakcie rozpatrywania na posiedzeniu Komisji. One i tak będą głosowane na posiedzeniu Sejmu, zatem skutek będzie identyczny.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo za to wyjaśnienie. Ponieważ nie usłyszałem sprzeciwu, stwierdzam, że pan poseł Daniel Milewski będzie sprawozdawcą Komisji podczas trzeciego czytania.

Wobec wyczerpania porządku dziennego zamykam dzisiejsze posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Bardzo dziękuję wszystkim państwu przybyłym na dzisiejsze posiedzenie.